

Asociace českých frankofonních lékařů České lékařské společnosti J. E. P.

Čím Vás francouzské prostředí nejvíce inspirovalo?

Francouzština je mým druhým jazykem. Pracoval jsem ve Francii, když to spočítám, asi tři roky svého života, dlouhodobě a stále s francouzskými kolegy spolupracuji. Velice si vážím ocenění Rytíř akademických palm, které mi v r. 2003 udělil předseda vlády Francouzské republiky za rozvoj francouzské kultury. Považuji za cenné, že jsme s kolegy vydali dokonce učebnici francouzštiny pro lékaře.

Nejvíce mě inspiroval všestranný a volný způsob života s velkým smyslem pro příměstnost života, mezi něž bezesporu patří i jídlo a pití. A dlouholetá přátelství. Z vědecké práce pak velmi intenzivní nasazení, které sice nezačíná v předem přesně stanovenou hodinu, ale o to déle trvá. Pracoval jsem v mnoha zemích, ale ve Francii bylo pracovní prostředí nejpříjemnější.

Co pro Vás znamená Purkyňova Živa, kterou nepřestáváte sledovat? Kdy jste se s naším časopisem poprvé setkal a jaká témata v něm nejraději čtete?

Purkyňova Živa měla zásadní význam pro interpretaci Purkyňových prací, protože Jan Evangelista většinu svých prací publikoval ve Vratislavi, v němčině ve Schlesische Medizinische Wochenschrift (Slezský časopis lékařů). A pouze jako stručné souhrny. Je zajímavé, že měl velkého přítele, francouzského lékaře a zakladatele neurofyziologie, prof. Marie Jean Pierra Flourense, který jeho práce rychle zveřejnil také ve francouzštině – tím se Purkyň stal známým v Evropě. Ve Vratislavi založil v r. 1839 první fyziologický ústav na světě, v Praze pak 6. října 1851 otevřel

druhý fyziologický ústav na světě. A založil Živu, kde česky komentoval všechny své výsledky a stručná abstrakta, otištěná v němčině. V českém vydání myšlenky rozvedl a popsal pokusy v celém rozsahu. V tom sehrála Živa neobyčejně důležitou roli. Samozřejmě to byl všeobecně významný přírodovědecký časopis, protože Purkyň se vždy hlásil ke svému přírodovědnému vzdělání. Já jsem se s Živou poprvé setkal prostřednictvím prof. Kruty někdy v 60. letech. Vladislav Kruta byl velký historiograf Purkyňeho, a tak jsme často probírali publikace, které v Živě Purkyň zveřejnil. Čtu dnes Živu moc rád, témata jsou tak zajímavá, že ji přečtu skoro vždy celou, dozvídám se o neobyčejné pestrosti přírody, a to mě baví. Myslím si, že medicína je přírodovědný obor a nikdy bychom na to neměli zapomínat. Vzájemné ovlivňování, počínaje vzděláním, přírodovědců a lékařů by mělo být co nejužší.

V Živě jsme se záměrně soustředili na tištěnou podobu časopisu a co největší přesnost předkládaných informací, při vědomí, že mnohdyklademe velké nároky na znalosti i pozornost čtenáře. Ve srovnání s trendy v okolním světě se může zdát, že jsme tím ustrnuli v Purkyňově době. Myslíte si, při Vaší zkušenosti s popularizací a vzděláváním, že takový přístup má i v dnešní rychlé společnosti smysl?

Co se týče tištěné podoby časopisu, jsem zásadně pro její zachování. Někdy mi vnucí říkají, že jsem trochu staromódní, ale nejsem. I když se článek najde v elektronické podobě, stejně se lépe čte vytištěný. Neustrnuli jste, i v rychlé společnosti tištěná média mají smysl. Věřím, že podobně jako nezánikly noviny, nezániknou ani

knihy. Dokonce někteří vydavatelé říkají, že knihy opět získávají na popularitě, doufám, že to tak i zůstane. Odborné knihy bohužel mají nevýhodu, ale nakonec i některá beletrie, že nemají takovou životnost jako ostatní umění. Závidím malířům nebo hudebníkům, že jejich díla zůstávají trvalá, nepodléhají době. Nedávno jsem byl konfrontován v Kameničkách se znalostí tamějších gymnazistů, na jejichž gymnáziu učili dva výjimeční profesori. První byl prof. Antonín Slaviček starší, který ve svých 40 letech spáchal sebevraždu, protože byl vážně nemocný – tak toho znali, dokonce ve škole visely jeho obrazy. Zatímco o Karlu Václavu Raisovi, který tam také učil, vůbec neslyšeli. Jeho romány Západ nebo Zapadlí vlastenci jim nic neříkaly.

Jsem zvědav, co vznikne z naší komunikace v současné době. Určitě nic podobného jako korespondence mezi Janem Nerudou a Eliškou Krásnohorskou, z krátkých SMS nebo e-mailových zpráv se těžko něco zachová. Ale snad alespoň něco zůstane, třeba právě odborné knihy – není to dlouho, co jsem četl dvě neobyčejné knihy starší než 100 let. Jedna se týkala interního lékařství od již výše zmíněného Josefa Thomayera, druhá byla Fyziologie od prof. Františka Mareše, mimochodem redaktora druhé řady Živy, spolu s chemikem Bohuslavem Raýmanem. Obdivuji, co lidé již na počátku 20. stol. věděli a co je pořád platné. Byl bych rád, kdyby se i našim současným odborným knihám, napsal jsem jich více než 15, dostalo takového ocenění.

Děkujeme Vám za rozhovor a přejeame hodně zdraví, radosti – z další práce i ze Živy.

Pavel Kovář

Ceny vědeckých společností pro mladé autory

V nedávné době se stalo dobrým a rozmahajícím se zvykem i na půdě vědeckých spolků udělovat ceny za vynikající vědecké publikace, jejichž autoři věkem představují perspektivu pro své obory. Smyslem je podpořit mladé tvůrčí osobnosti ve vědecké práci. Každá oborová společnost vymezuje mantinely pro ocenění mladých vědců trochu odlišně, nicméně rozdílů nejsou zásadní – např. některá společnost vybírá pouze své členy, jiná i nečleny (leč působící v oboru), věková hranice se může mírně lišit, někdy se hodnotí jen články zveřejněné v časopisech vydávaných spolkem, jindy jsou preferována mezinárodní periodika. Uvedme alespoň tři příklady z posledních let.

Cena Josefa Holuba

Od r. 2014 uděluje hlavní výbor České botanické společnosti (ČBS) každoročně Cenu Josefa Holuba za nejlepší publikaci v časopisech vydávaných ČBS – Preslia, Zprávy ČBS a Bryonora, mladých autorek a auto-

rů do 30 let. Pokud není publikace dílem samotného autora, pak je podmínkou, že jde o autora prvního v rámci autorského kolektivu, s dosažením 30. roku věku maximálně v roce vydání příslušného článku. Cena dotovaná částkou 3 000 Kč se udílí po otištění všech čísel příslušného ročníku na základě tajného hlasování členů hlavního výboru ČBS a vyhlašována je na Valném shromáždění následujícího roku.

Naposledy byla cena (za r. 2016) předána předsedou ČBS prof. Karlem Prachem na jejím 99. valném shromáždění 25. listopadu 2017 Lucii Koblrové z katedry botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Z 10 článků splňujících kritéria byly jako nejlepší hodnoceny dvě publikace, u nichž byla první autorkou – v časopise Preslia (2016, 88: 77–112) a Zprávy ČBS (2016, 51: 221–256). Plné citace všech publikací uvedených v tomto článku najdete na webové stránce Živy.

Nositelem ceny Josefa Holuba za r. 2014 je Jiří Malíček (Zprávy ČBS 2014, 49:

243–260) a za r. 2015 pak Filip Kolář (Preslia 2015, 87: 363–386).

Josef Holub (1930–99)

Byl vynikajícím, mezinárodně uznávaným botanikem (viz Živa 2012, 4: LXXIII). Zabýval se především taxonomií (mimo jiné rodů ostružiník – *Rubus*, ovsír – *Helictotrichon*, bělolist – *Filago*, hořeček – *Gentianella*, plavuň – *Lycopodium*, ostřice – *Carex*, a skupinou Pteridophyta) a přispěl i k zásadnímu dílu Flora Europaea. Jeho záber byl ale širší, např. byl hlavním autorem kvalitního přehledu vyšších syntaxonomických jednotek zachycujících vegetaci tehdejšího Československa a vydaného v r. 1967. Nezapomenutelné byly jím vedené exkurze a jeho nenapodobitelný humor. V letech 1982–86 působil jako vědecký tajemník ČBS a v letech 1990–99 její předseda, od r. 1989 byl čestným členem ČBS. Založil tradici podzimních konferencí Společnosti. Touto cenou vyjadřuje Česká botanická společnost poctu svému bývalému předsedovi.

Cena Vojtěcha Jarošíka

Je vyhlašována za vynikající studentskou publikaci v oboru ekologie společně Českou společností pro ekologii a katedrou ekologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy na počest prof. Vojtěcha Jarošíka,



1 Martin Weiser získal cenu Vojtěcha Jarošíka za r. 2015. V pracovním na katedře botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Benátské ulici na Praze 2

2 Nositelka ceny Josefa Holuba za r. 2016 Lucie Kobrlová, po převzetí diplomu na podzimní výroční konferenci České botanické společnosti tradičně konané na PřF UK v Praze. Foto V. Zeisek

3 Michal Forejt obdržel cenu Vladimíra Krajiny za r. 2017. Při prezentaci svých výsledků na výroční konferenci České společnosti pro krajinnou ekologii v Českých Budějovicích. Snímky P. Kováře, není-li uvedeno jinak

prvního vedoucího katedry a oceňovaného ekologa. Uděluje se za původní vědeckou publikaci zveřejněnou v respektovaném mezinárodním časopise, jejímž prvním autorem je student či studentka české vysoké školy. Cenu provází finanční odměna ve výši 10 000 Kč.

Do soutěže se může přihlásit student(ka) řádného denního studia české vysoké školy (jakékoli národnosti, resp. státního občanství) nebo navazujícího kombinovaného studia po uplynutí řádné doby denního studia do 35 let věku (k datu prvního zveřejnění publikace, včetně „online early“). Podmínkou je, že prezentovaný výzkum byl realizován na české akademické instituci, nebo pod její záštitou (např. terénní výzkum může probíhat kdekoli na světě a mezinárodní spolupráce je vítána, ale práce by měla mít vazby na aktivity mateřské instituce v ČR). Datum přijetí publikace k tisku také musí předcházet datu obhajoby dizertační nebo diplomové práce uchažeče.

O ceně rozhoduje odborná komise složená ze zástupců katedry ekologie PřF UK a České společnosti pro ekologii. Rozhoduje se na základě originality práce a jejího příspěvku k ekologickému poznání, přičemž ekologie je chápána jako biologická disciplína zabývající se vztahy mezi organismy a prostředím na nejrůznějších úrovních organizace (populace, druhy, společenstva, ekosystémy). Slavnostní udílení probíhá během konference České společnosti pro ekologii. Laureáti z posledních dvou let jsou na ní vždy vyzváni k přednesení příspěvků o oceněných pracích.

Nositelé ceny Vojtěcha Jarošíka

● za léta 2013–14: Veronika Kalusová (Ústav botaniky a zoologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity) za článek



v *Global Ecology and Biogeography* (2014, 23: 1366–1375);

● za r. 2015: Martin Weiser (katedra botaniky PřF Univerzity Karlovy) za publikaci v časopise *Proceedings of the Royal Society of London B: Biological Sciences* (2015, 282: 20150327);

● za r. 2016: Ivana Vejříková (PřF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Hydrobiologický ústav AV ČR) za publikaci v *Scientific Reports* (2016, 6: 39600), a Petr Čapek (katedra biologie ekosystémů PřF JU) za článek ve *Functional Ecology* (2016, 30: 1705–1713).

Vojtěch Jarošík (1958–2013)

Prof. Jarošík byl jednou z nejvýraznějších osobností soudobé české ekologie (Živa 2013, 5: CXI–CXII). Věnoval se ekologii populací a společenstev, především byl zapojen do klíčových evropských aktivit ve výzkumu biologických invazí. Jinak řečeno, vědecky se zaměřoval na rostliny a živočichy, kteří na daném místě původně nežili. Jeho kariéra byla význačně spojena s Přírodovědeckou fakultou UK. V letech 1978–88 zde vystudoval systematickou biologii a ekologii a absolvoval doktorát ze zoologie. V r. 2004 založil v součinnosti s vedením fakulty katedru ekologie, kterou během následujících 6 let úspěšně dovedl mezi etablovaná pracoviště fakulty.

Cena Vladimíra Krajiny

Tuto cenu uděluje Česká společnost pro krajinnou ekologii (IALE-CZ) za článek zveřejněný v respektovaném recenzovaném časopise, kde je nominant (člen IALE-CZ) jediným autorem nebo prvním autorem v případě spoluautorství, a to do 35 let věku, kterého dosáhl k datu prvního zveřejnění publikace.

Termín přihlášení (nominace) je do 1. září daného kalendářního roku. Cena se uděluje vždy zpětně za publikační výstup z období od 1. ledna předchozího roku do 30. června roku, v němž je udělena. Současně s publikací ve formátu pdf (v podobě, v jaké byla po dokončeném recenzním řízení zveřejněna) je třeba dodat stručné zdůvodnění, v čem spočívá nadstandardní kvalita práce; autorský podíl autora (pokud jde o kolektiv) a stručný odborný životopis. Finanční ocenění s cenou spojené obnáší 10 000 Kč. Ocenění se předává při slavnostním vyhlášení na následné výroční konferenci IALE-CZ. O udělení ceny



rozhoduje odborná komise složená z členů výboru IALE-CZ a českých zástupců redakční rady spolkového časopisu *Journal of Landscape Ecology*, případně s rozšířením o další odborníky, pokud tak vedení společnosti rozhodne.

Za r. 2017 Cenu Vladimíra Krajiny získal Michal Forejt z katedry aplikované ekologie Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity za článek v *Applied Geography* (2017, 79: 235–244). Ocenění bylo předáno předsedou společnosti doc. Zdeňkem Lipským na výroční konferenci v Českých Budějovicích (konané v únoru 2018), kde vítěz přednesl příspěvek k tématu oceněné publikace.

Vladimír Josef Krajina (1905–93)

Byl mimořádnou osobností v oborech (geo)botaniky, ekologického lesnictví, biogeoklimatologie, ekosystémové a krajinné ekologie (Živa 2012, 4: LXIX). Ve 22 letech obdržel titul doktora na Univerzitě Karlově v Praze. Postgraduálně poté studoval na univerzitách v Yale, v Bishopově muzeu na Havaji, tokijské univerzitě a také několika evropských univerzitách včetně Berlína, Ženevy, Paříže a Londýna. Na UK působil od r. 1934 jako docent a od r. 1947 jako profesor. Za druhé světové války se stal členem představenstva Ústředního vedení odboje domácího (ÚVD), vysílal informace o nacistických válečných plánech včetně úmyslu vtrhnout do Sovětského svazu (tuto zprávu Stalin ignoroval). Winston Churchill se později vyjádřil, že Krajinyovy depeše do Londýna zkrátily válku alespoň o rok. V r. 1943 byl zatčen gestapem a do konce války vězněn v Terezíně. Po válce vykonával do r. 1948 funkci generálního tajemníka Československé strany národně socialistické. Před pronásledováním ze strany komunistů musel po převratu 1948 opustit zemi. Emigroval nejprve do Velké Británie a v r. 1949 do Kanady, kde při Univerzitě Britské Kolumbie založil s využitím především evropských geobotanických přístupů školu lesnické ekologie, resp. biogeoklimatologické stanovištní klasifikace, s mnoha následovníky. Jeho myšlenky se objevují v programech lesnických a krajinně-ekologických společností v Kanadě i v jiných zemích. Za svou práci získal mnohá ocenění, několik čestných doktorátů a řád Kanady.

Celé citace oceněných publikací uvádíme na webové stránce Živa.